

Guía Docente				
Datos Identificativos				2018/19
Asignatura (*)	Globalización, medio ambiente e poboación		Código	615G01409
Titulación	Grao en Socioloxía			
Descriptores				
Ciclo	Período	Curso	Tipo	Créditos
Grao	1º cuatrimestre	Cuarto	Optativa	4.5
Idioma	Castelán			
Modalidade docente	Presencial			
Prerrequisitos				
Departamento	Socioloxía e Ciencias da Comunicación			
Coordinación	Cortés Vázquez, José Antonio	Correo electrónico	j.a.cortes@udc.es	
Profesorado	Cortés Vázquez, José Antonio	Correo electrónico	j.a.cortes@udc.es	
Web				
Descripción xeral	O principal obxectivo da materia é proporcionar as nocións teóricas claves para interpretar a interrelación entre os procesos de globalización (económica, política, cultural), o medio ambiente e a poboación. O avance da ciencia e a tecnoloxía introduciu novas pautas de relación social, a globalización económica ha imposto novas formas de distribuí os custos e problemas ambientais, a expansión da conciencia ecoloxista ha creado novos marcos políticos. A análise destes e outros fenómenos require dunha perspectiva sociolóxica crítica que os interrelacione con dinámicas sociais e relacións de poder de modo que podamos comprehendelos dunha forma complexa e profunda, e pensar-expor, como futuros profesionais da socioloxía, alternativas social e ambientalmente xustas.			

Competencias do título	
Código	Competencias do título
A4	Relaciones entre la población, los recursos y medio ambiente en su movimiento y estructura; y el estudio de las técnicas y métodos del análisis demográfico.
A8	Análisis de las transformaciones y evolución de las sociedades contemporáneas.
A14	Capacidades en elaborar, utilizar, e interpretar indicadores sociales e instrumentos de medición social.
A17	Conocimientos y habilidades en la búsqueda de información secundaria en las diferentes fuentes (instituciones oficiales, bibliotecas, internet, etc.).
B1	Capacidad de organización y planificación.
B3	Capacidad de análisis y síntesis.
B16	Sensibilidad hacia temas medio ambientales.
B26	Capacidades en reconocer el carácter global y local de los fenómenos sociales.
C1	Expresarse correctamente, tanto de forma oral como escrita, en las lenguas oficiales de la comunidad autónoma.

Resultados da aprendizaxe			
Resultados de aprendizaxe			Competencias do título
Interpretar a evolución das sociedades contemporáneas e a súa relación co medio ambiente no marco das estruturas económicas e financeiras globais		A8	B3 B26
Avaliar as interaccións entre a poboación e as capacidades dos recursos naturais disponibles.		A4	B16
Elaborar indicadores para a medición de procesos sociais relacionados co uso dos recursos naturais e as súas consecuencias sobre a desigualdade social.		A14	B1 A17 B3
Redactar informes analíticos de fenómenos sociais que permitan o seu estudo empírico e ofrecen evidencias sobre ferramentas teóricas para o estudo das causas da desigualdade social e as súas implicacións.		A4 A8 A14 A17	B1 B3 B26 C1

Contidos

Temas	Subtemas
TEMA 1.- O proceso de globalización e a súa incidencia no medio ambiente.	Apuntamentos de ecología política desde a socioloxía para a comprensión do proceso de globalización, os seus desafíos pasados, presentes e futuros e diversos debates teóricos para contextualizar a presente relación entre economía, medio ambiente, sociedade e Estado.
TEMA 2.- Neoliberalismo, extractivismo e políticas de conservación.	Profundización no coñecemento do desenvolvemento económico neoliberal, os novos extractivismos e as políticas de conservación como terreos desde os que analizar a relación entre globalización, medio ambiente e poboación.
TEMA 3.- Coñecer o medio, gobernar o medio.	Estudo das distintas formas de coñecemento ambiental, a súa vinculación con diversas estratexias de xestión e o papel das relacións de poder.
TEMA 4.- Movementos sociais e xustiza ambiental.	Estudo do desenvolvemento do ambientalismo e o ecoloxismo utilizando Galicia como centro de conflitos ambientais.

Planificación

Metodoloxías / probas	Competencias	Horas presenciais	Horas non presenciais / traballo autónomo	Horas totais
Sesión maxistral	A4 A8 B16 B26	16	32	48
Obradoiro	A14 A17 B1 B3 C1	8	12	20
Análise de fontes documentais	A4 A8 A14 B3 B16 B26 C1	8	12	20
Traballos tutelados	A4 A8 A14 A17 B1 B3 B16 B26 C1	1	19.5	20.5
Atención personalizada		4	0	4

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientativo, considerando a heteroxeneidade do alumnado

Metodoloxías

Metodoloxías	Descripción
Sesión maxistral	Exposición oral por parte do profesor dos aspectos fundamentais da materia. As exposicións complementaranse co uso de medios audiovisuais e a introdución dalgunhas preguntas dirixidas aos estudiantes.
Obradoiro	Sesiós prácticas nas que os estudiantes traballarán baixo a atención personalizada do docente. Consistirán en definir e elaborar cada unha das partes do trabalho a entregar para a avaliação da materia. Manexaranse distintas fontes bibliográficas. O obxectivo é elaborar un informe final en base a unha revisión teórica e análise que sustente un futuro proxecto de investigación.
Análise de fontes documentais	Comentario crítico e debate na aula, sobre fontes documentais (lecturas, documentos audiovisuais, información estatística...) recomendados polo profesor para cada tema.
Traballos tutelados	Realización por parte do alumnado dun trabalho que conteña as partes básicas para o desenvolvemento dunha investigación social aplicada. O trabalho entregarase en papel e exporase na aula.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descripción
Obradoiro	Nos talleres traballarase coa guía e a axuda necesaria do profesor. Tamén se poden programar as tutorías que os alumnos consideren necesarias. Dispoñibilidade virtual vía correo electrónico. Para o alumnado con reconocimiento de dedicación a tempo parcial e dispensa académica de exención de asistencia, acordarase ao comezo de curso un calendario específico de tutorías compatible coa súa dedicación así como unha serie de tarefas para a súa implicación continuada e activa.

Avaliación

Metodoloxías	Competencias	Descripción	Cualificación
Traballos tutelados	A4 A8 A14 A17 B1 B3 B16 B26 C1	<p>Realización dun traballo teórico sobre un tema relacionado cos contidos da materia.</p> <p>Este traballo consistirá na elección dun tema pertinente, revisión bibliográfica en profundidade, definición do estado da cuestión, identificación de problema de investigación e hipótese, e redacción de preguntas de investigación. A idea global é que o resultado deste traballo individual poida servir para o desenvolvemento dun proxecto de investigación de base empírica.</p> <p>O tema será de libre elección por parte do alumno/as, previa consulta co profesor da materia.</p> <p>Para a avaliación do traballo, terase en conta:</p> <p>? Asistencia: As clases interactivas da materia utilizaranse para explicar e elaborar cada unha das partes do traballo coa tutorización personalizada do docente. Por tanto, a asistencia é obligatoria para a correcta elaboración do traballo.</p> <p>? Exposición oral: Os traballos serán expostos en decembro. A súa duración non debe superar os 15 minutos. Para a exposición pódense utilizar as técnicas de apoio que o/a alumno/a considere oportunas.</p> <p>? Traballo escrito: Entregarase en papel, debidamente encadernado como data máxima o día do exame oficial.</p> <p>Instrucións específicas para a realización do traballo escrito: Constará dun traballo escrito centrado en unha temática relacionada cos contidos da materia. O traballo consistirá nunha revisión bibliográfica en profundidade, utilizando diversas fontes documentais (bibliografía académica, datos secundarios, publicacións oficiais) e a elaboración dun estado da cuestión baseada na literatura existente, a identificación dunha problemática de investigación específica así como dunha ou varias hipóteses que a sustenten e unha serie de preguntas de investigación que puidesen dar pé, nun futuro, a un proxecto de investigación empírico. Este traballo é por tanto de revisión e análise teórica. O criterio de calidade para a avaliación deste traballo é que sexa de suficiente calidade e especificidade, para que dese lugar a un proxecto de investigación empírico, tanto cualitativo cuantitativo ou mixto. Ofrecerase información adicional ao longo do curso.</p> <p>Estrutura do traballo escrito:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Introdución e xustificación do obxecto de estudio - Estado da cuestión - Hipótese e preguntas de investigación - Obxectivos e breve formulación dun proxecto de investigación - Bibliografía - Anexos	80
Análise de fontes documentais	A4 A8 A14 B3 B16 B26 C1	Realización de análise crítica das fontes documentais recomendadas polo profesor. Estas actividades realizaranse fundamentalmente na aula, polo que é precisa a asistencia a clase.	20

UNIVERSIDADE DA CORUÑA

Observacións avaliación

A avaliación consistirá en:

(NOTA: A asistencia é obligatoria

polo que non se pode faltar a máis de tres clases sen xustificación)

TRABALLO INDIVIDUAL (80%)

Realización dun traballo

teórico sobre un tema relacionado cos contidos da materia. Este trabajo consistirá na elección dun tema pertinente, revisión bibliográfica en profundidade, definición do estado da cuestión, identificación de problema de investigación e hipótese, e redacción de preguntas de investigación. A idea global é que o resultado deste traballo individual poida servir para o desenvolvemento dun proxecto de investigación de base empírica.

O tema será de libre

elección por parte do alumno/as, previa consulta co profesor da materia.

Para a avaliación do

traballo, terase en conta:

- Asistencia: As clases interactivas da materia utilizaranse para explicar e elaborar cada unha das partes do traballo coa tutorización personalizada do docente. Por tanto, a asistencia é obligatoria para a correcta elaboración do traballo.
- Exposición oral: Os traballos serán expostos en decembro. A súa duración non debe superar os 15 minutos. Para a exposición pódense utilizar as técnicas de apoio que o/a alumno/a considere oportunas.
- Traballo escrito: Entregarase en papel, debidamente encadernado como data máxima o día do exame oficial.

Instruccións específicas para

a realización do traballo escrito: Constará dun traballo escrito centrado en unha temática relacionada cos contidos da materia.

O traballo consistirá nunha revisión bibliográfica en profundidade, utilizando diversas fontes documentais (bibliografía académica, datos secundarios, publicacións oficiais) e a elaboración dun estado da cuestión baseada na literatura existente, a identificación dunha problemática de investigación específica así como dunha ou varias hipóteses que a sustenten e unha serie de preguntas de investigación que puidesen dar pé, nun futuro, a un proxecto de investigación empírico. Este traballo é por tanto de revisión e análise teórica. O criterio de calidade para a avaliación deste traballo é que sexa de suficiente calidade e especificidade, para que dese lugar a un proxecto de investigación empírico, tanto cualitativo cuantitativo ou mixto. Ofrecerase información adicional ao longo do curso.

Estrutura do traballo

escrito:

- Introducción e xustificación do obxecto de estudio

- Estado da cuestión

- Hipótese e preguntas de investigación

- Obxectivos e breve formulación dun proxecto de

investigación

- Bibliografía

- Anexos

ANÁLISE DE FONTES

DOCUMENTAIS (20%)

Realización de análise crítica das fontes documentais recomendadas polo profesor. Estas actividades realizaranse fundamentalmente na aula, polo que é precisa a asistencia a clase.

Observación para o alumnado con recoñecemento de dedicación a tempo parcial e dispensa académica de exención de asistencia: O/o alumno/a deberá porse en contacto co profesor canto antes. Na primeira e segunda oportunidade os criterios de avaliación rexeranse de acordo á realización dun traballo teórico (recensión/análise crítico de lecturas indicadas polo profesor) e práctico (realización do traballo de investigación bibliográfica) e na que o/o alumno/na terá que demostrar alcanzar as competencias e os resultados de aprendizaxe da materia. O traballo teórico terá un peso do 20% e o práctico do 80%, é obligatoria a realización de ambos para superar a materia. O profesor porá en práctica diversas estratexias de acordo ás necesidades que se expoñan para facilitar ao alumnado nestas circunstancias o seguimento activo da materia e a súa atención personalizada.

Fontes de información

Bibliografía básica	<p>Fontes de información básica (a complementar durante o curso con más textos):BAUMAN, Z. (2001), La globalización: Consecuencias humanas, México, Fondo de Cultura Económico.BECK, U. (1999), ¿Qué es la globalización? Falacias del globalismo, respuestas a la globalización, Buenos Aires, Editorial Paidós: 43-98.HARDIN, G. (1968). The tragedy of commons, pp.1243-1248. Science, 162 Harvey, David (2007) Breve Historia del Neoliberalismo. Madrid: AkalLatour, Bruno (2007) Nunca fuimos modernos. Ensayos de antropología simétrica. Buenos Aires: Siglo XXI editoresMARTÍN PALMERO, F. (Ed.) (2004). Desarrollo sostenible y huella ecológica. Netbiblo, CoruñaMartinez-Alier, J (2005) El ecologismo de los pobres. Barcelona: IcariaO'Connor, J. (2001) Causas naturales. Ensayos de marxismo ecológico. Mexico: Siglo XXISASSEN, S. (2007), Una sociología de la globalización, Buenos Aires, Editorial Katz: 125-164Zizek, S. (2010) Primero como tragedia, después como farsa, Madrid: Akal. - BAUMAN, Z. (2007), Vida de consumo, Buenos Aires, Fondo de cultura económica de Argentina.- Castells, M (1997): ?La era de la información: economía, sociedad y cultura?. Alianza, Madrid.- FERNÁNDEZ, F. (1989), ?Políticas demográficas y vocación democrática. Anotaciones al margen de la ponencia de Juan Salcedo?, Revista del Centro de Estudios Constitucionales, 2: 225-239.- FERNÁNDEZ, F. (2005), ?Ética y políticas demográficas en la pléthora miserable?, (http://www.paginadigital.com.ar/articulos/2005/2005terc/educacion2/etica-filosofia-271105.asp) - HARDIN, G. (1968), ?The tragedy of commons?, Science, 162: 1243-1248.- Isaac, SL (1989): ?Population policy: a manual for policymakers and planners?. Columbia U.P., Columbia.- Livi Bacci, M (1990): ?Historia mínima de la población mundial?. Ariel, Barcelona.- Losada, A (2001): ?Mig</p>
---------------------	---

Bibliografía complementaria	- BAUMAN, Z. (2007), Vida de consumo, Buenos Aires, Fondo de cultura económica de Argentina.- Castells, M (1997): ?La era de la información: economía, sociedad y cultura?. Alianza, Madrid.- FERNÁNDEZ, F. (1989), ?Políticas demográficas y vocación democrática. Anotaciones al margen de la ponencia de Juan Salcedo?, Revista del Centro de Estudios Constitucionales, 2: 225-239.- FERNÁNDEZ, F. (2005), ?Ética y políticas demográficas en la pléthora miserable?, (http://www.paginadigital.com.ar/articulos/2005/2005terc/educacion2/etica-filosofia-271105.asp) - HARDIN, G. (1968), ?The tragedy of commons?, Science, 162: 1243-1248.- Isaac, SL (1989): ?Population policy: a manual for policymakers and planners?. Columbia U.P., Columbia.- Livi Bacci, M (1990): ?Historia mínima de la población mundial?. Ariel, Barcelona.- Losada, A (2001): ?Migraciones, globalización y desarrollo económico?. CEPAM, Santiago.- Martín Palmero, Federico (editor) (2004): ?Desarrollo sostenible y huella ecológica?. Netbiblo, Coruña.- Miguel, JM (1985): ?Políticas de población?. Espasa-Calpe, Madrid.- Novela: Iyer, Pico (2000), El alma global: jet lag, centros comerciales y la búsqueda del hogar, Madrid, Kailas.- Observatorio Metropolitano (2007), Madrid, ¿la suma de todos? Globalización, territorio y desigualdad, Madrid, Observatorio Metropolitano.- OLIVERA, L. (2005), ?Los cornucopianos ganan? (http://arvo.net/demografia/los-cornucopianos-ganan/gmx-niv409-con10939.htm)- Papalia, D (2005): ?Desarrollo humano?. Mc-Graw Hill, Madrid.- Reinhard, M (1996): ?Historia de la población mundial?. Ariel, Barcelona.- Saskia Sassen: ?Ciudad global y la lógica de la expulsión del neoliberalismo?. http://www.youtube.com/watch?v=7Dc-2v_YjJ4 - Sassen, S (2001): ?¿Perdiendo el control? La soberanía en la era de la globalización?. Bellaterra, Barcelona.- Sassen, S (2003): ?Los espectros de la globalización?. FCE, Madrid.- SASSEN, S. (2007), Una sociología de la globalización, Buenos Aires, Editorial Katz: 125-164- Sen, A (1997): ?Bienestar, justicia y mercado?. Paidós, Barcelona.- SEN, A. (2007), Identidad y violencia, Buenos Aires, Editorial Katz.- Tamames, R (1995): ?Ecología y desarrollo sostenible: la polémica sobre los límites al crecimiento?. Alianza, Madrid.- Vallin, J (1995): ?La población mundial?. Alianza, Madrid.
-----------------------------	--

Recomendaciones

Materias que se recomienda cursar previamente

Economía política/615G01104

H^a política e social contemporánea/615G01109

Análise de políticas públicas/615G01401

Historia das ideas e formas políticas/615G01402

Crecemento e desenvolvemento económico/615G01404

Materias que se recomienda cursar simultaneamente

Risco, cultura e medio ambiente/615G01417

Materias que continúan o temario

Observacións

(*)A Guía docente é o documento onde se visualiza a proposta académica da UDC. Este documento é público e non se pode modificar, salvo casos excepcionais baixo a revisión do órgano competente dacordo coa normativa vixente que establece o proceso de elaboración de guías